

Med lave renter og høje priser på landbrugsproduktet, har de chancer på at øge deres danske landbrugsindtægt. Det bør udnyttes til at øge den økonomiske sundhed, vurderer ekspert.

Danske landmænd får økonomisk pustlerum

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Naturehverv.dk
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Et politiktilbud og foreslås i 2014 at det danske landbrugsprodukt vil blive øget med 10%.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

... Økonomisk pusterum

Fortsat fra side 14

For blot få år siden var dansk landbrug et synonym for ord som gæld, krise og konkurs. Landbrugets gæld tyngede grimt i banker og realkreditinstitutioner.

Men i dag er situationen radikalt forandret. De seneste prognoser tyder på, at landbrugets indtjening bliver historisk stor. Aldrig før har landbrugets samlede indkomst tre år i træk ligget så højt som i perioden 2012-2014.

Ser vi på den aktuelle situation ser det helt fornuftigt ud. Prisserne på svinekød, mælk og korn er kommet ganske pent op, set i historisk perspektiv. Og det har betydning for god indkomstigning for langt de fleste landbrug, siger Klaus Kaiser, erhvervsøkonomisk chef i Videncenter for Landbrug, der er del af en Dansk Landbrugsrådgivning (DLBR).

Den store efterspørgsel efter landbrugsprodukter er båret af den store befolkningsstigning, hvor flere og flere mennesker rundt om på kloden får råd til at købe bedre fødevarer.

At der er så mange munde at mætte, er rigtig positivt for landbruket. Men det øger samtidig presset på produktiviteten, fordi landbrugsarealer næppe kan vokse yderligere. Faktisk ser vi i mange udviklede lande, at der bliver mindre og mindre landbrugsjord. Bare i Danmark falder landbrugsarealer med 0,3 procent om året på grund af byudviklingen, miljøhensyn og andre forhold, siger Klaus Kaiser.

Ifølge ham betyder denne udvikling, at der ikke skal meget til, før priserne stiger, hvis høstudbyttet lige pludselig svigter på grund af vejret. Med forholdsvist stabile klimator-

hold giver det danske landbrænd gode vilkår.

Udsigtene til et godt prisniveau ser derfor ganske fine ud også på lidt længere sigt, siger Klaus Kaiser.

Enorm gæld

Den anden økonomiske faktor, der påvirker landbruget positivt, er den lave rente. Med andre ord vejer den enorme gæld ikke så meget i det daglige budget.

Høje produktpriser og de lave renter giver en fornuftig indtjening. I de her år tjener den gennemsnitlige landmand mellem 600.000 og 800.000 kroner om året. Men her skal vi lige huske, at der er en meget stor spredning, hvor nogle landmænd ikke er i stand til at tjene penge på trods af de gode tider. Og andre tjener til gengæld rigtig meget mere end gennemsnittet, siger Klaus Kaiser. Løfter den interesserede lægterager

Interessante tal for dansk landbrug

Det gennemsnitlige driftsresultat for en hektarbedrift lå på 854.000 kroner i 2012. Det heltilslandsbrug forventes i 2014 at få et overskud på 921.000 kroner, hvilket er historisk højt, mener Klaus Kaiser, erhvervsøkonomisk chef for Videncenter for landbrug.

I 2012 producerede 39.929 danske landbedrifter værdier for 85,6 milliarder kroner, mens der bruto blev investeret for 6,2 milliarder kroner.

KILDE: LANDBRUGSPRODUKTION, LANDBRUG & FØDEVARER

blirket fra de øjeblikkelige positive tal, og skuer lidt længere ud i fremtiden, er billedet en anelse mere nuanceret.

Landbruget skylder i omegnen af 360 milliarder kroner væk alt i alt, hvilket er fordelt på godt 40.000 landbrug, siger Klaus Kaiser.

Trækker man fritslandsbrug og lignende fra, og kun tæller heltdsbedrifter med, svinder gælden en anelse til 240 milliarder kroner.

Men det er stadig mange penge. Og begynder renten at stige, så får landbruget igen store udfordringer. Ifølge vores prognoser kommer renten dog ikke til at stige inden for de nærmeste par år, men på et eller andet tidspunkt kan det ske, siger Klaus Kaiser.

Gæld på 65 procent

Han forudsår, at de store forskelligheder i evnen til at tjene penge vil blive endnu tydeligere. Dette afhænger blandt andet af, hvor hårdt de enkelte landbrug har gældsat sig. Gennemsnitligt ligger gælden omkring 60-65 procent af aktivernes i de enkelte landbrug. Men igen dækker det over meget store forskelligheder, påpeger Klaus Kaiser.

Og de med den høje gæld vil få problemer. Så derfor er det vigtigt, at man bruger disse gode år til at hævle noget gæld af og få effektiviseret produktionen endnu mere, så man er mindre afhængig af konjunkturerne, siger han.

Som formand for Landbrug & Fødevarer er Martin Merrild enig i, at der er behov for, at landbruget bliver mere økonomisk robust. Men samtidig understreger han, at der stadig er en række landbrug, hvor det kan give

mening at foretage yderligere investeringer.

Men i dag kan det være svært for landmænd at få lån til at gennemføre disse investeringer. Mens bankerne har penge nok til udlån, så skal man som landmand virkelig væk i strand til at overbevise banken, at der er tale om en fornuftig investering, siger Martin Merrild.

Han fremhæver, at mens landbruget op gennem 00'erne investerede mange penge uden at have den store indtjening, så er situationen en anden i dag. Dengang var det med Martin Merrilds ord "vandeligt let" at låne penge i forhold til en svag indtjening. I dag er situationen nærmest den modsatte.

En anden årsag til den høje gældsætning i landbruget handler blandt andet om generationsskifte. Traditionelt har sælger taget sin egenkapital med ud af erhvervet for måske at købe sig et parcelhus, nu hvor han rømmer stuehuset.

Og den nye ejer må så stifte ny gæld for at etablere sig på gården. Og det er helt klart en af årsagerne til, at vi har den store gældsætning i landbruget, siger Klaus Kaiser.

Han peger på, at man lige nu arbejder med løsninger, hvor sælger lader en del af sin egenkapital blive stående i gården for eksempel i form af et sælgerpåløb. Men denne løsningsmodel er stadig så spæd og uprøvet, at det endnu er vanskeligt at se, om den vil kunne være med til at afhjælpe problemerne i fremtiden.

Af Peter Bjelge, tema@jvdk

Landbrugets erhvervsavis | hver dag...

Cheføkonom: Jordpristfald gør regeringsindgreb nødvendigt

Jordprisindekset og jordprisen falder, og 30 års ældsfølgning på realkreditdelen er ikke længere nok. Der er brug for en statsgaranteret reform, som forlænger fylkingsperioden til 50-60 år, vurderer cheføkonom.

F. JACOB LUND-LARSEN

Cheføkonom Jens Schjerning, agronoma, ser ingen udvej uden om regeringens indgreb, som skal sikre, at landbrugets lånemuligheder udvides, og gælden kan afvikles over længere perioder på realkreditdelen.

I hans mødning kommer i kølvandet på tal fra Danmarks Statistik, der viser, at jordpriserne herhjemme nu i gennemsnit er på 147.000 kroner pr. hektar. Det er blot 3.000 kroner pr. hektar fra bunden under finanskrisen, og et pristfald på 4,2 procent i forhold til første kvartal 2014.

- Det vil blive nødvendigt med reformer, hvor gælden skal afvikles over en længere periode på realkreditdelen, altså et regeringsindgreb. I 1940'erne så vi blandt andet lange statslån på 50 og 60 år, forklarer han, og tilføjer:

- Det er nødvendigt at få truffet de hårde og rigtige beslutninger, for ellers vil den onde cirkel fortsætte. Det vil sige, at jordprisen falder yderligere, og finansverdensens sikkerhed for gælden skrumpes.

Handler om politisk vilje

Venstres fødevarerordfører Erling Bonnesen, er bekymret over udviklingen. - Det ser ud til, der er tale om et sitgende problem, som vi må have ana-

lyseret yderligere på, pointerer han. Viceformand i Landbrug & Fødevarer, Lars Hvidtfeldt, forklarer, at tanken om 50-årige lån har været drøftet tidligere. Men at det har været holdningen, at renten og kursene ikke ville være gunstige på sådanne lange låntyper. Jens Schjerning holder imidlertid

fast i, at det vil være muligt for staten at lave et indgreb, som muliggør en forlængelse af afdragsperioden for realkreditlånene.

- Det handler kort og godt om, at staten skal gå ind og holde hånden under markedet. Det vil man udmærket kunne finde en løsning på, hvis man vil. Man skal huske på, at gælden samlet set ligger på 360-365 milliarder kroner i landbruget.

- Oveni kommer, at der er 700-900 landbrug, der er insolvente. Den udfordring skal også løses. Og man er simpelthen nødt til at tage hånd om de her enorme udfordringer, pointerer Jens Schjerning.

Bankerne kan imødesæ tab

Cheføkonomen tilføjer, at danske landmænd og deres rådgivere i den kommende tid skal i gang med at lave budgetter for 2015.

- De ser formentlig ikke præne ud, ikke mindst set i lyset af, at den afdragsfrie periode i mange af lånene for

alvor begynder at udløbe. Endvidere skal bankerne begynde at tage tab på landmænd, som er insolvente, og hvor effektiviteten er lav.

- Det hjælper hverken landbruget, finansieningsverdenen og den enkelte landmand at skubbe snebolden foran sig, siger Jens Schjerning.

L&F-viceformand Lars Hvidtfeldt erklærer sig enig i, at udfordringerne er store.

- Det er også derfor, vi igen og igen er gået til politikerne og har sagt, at vi skal have lov til at tjene nogle penge, så vi kan servicere vores gælder. Det betyder f.eks. ikke at vente til 2016 med at komme med måleret regulerings. Det er nu, vi skal have lov til at godse nogle mere, så vi kan tjene nogle penge og nedbringe gælden i landbruget, siger Lars Hvidtfeldt.

Web

Nr. 177 | 27. september 2014 | 45. år

Læs vores

TSS læserejser

MILJØSKADE
Det kan godt være, vi fjolde slemt i det, da vi i 90'erne krampagtigt fastholdt, at ejerskab var et værktøj i miljøværktøjskassen

Jordpriserne vinder og nærmer sig finanskriseniveau

Skat 2.000 kroner pr. hektar skaber en nuværende jordpriser på de næste laveste priser i nyere tid.

Følgende viser at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

JORDPRISER

Agrocura Danmark

Agrocura Danmark har gennemført en række undersøgelser af jordpriserne i Danmark, og de viser, at jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

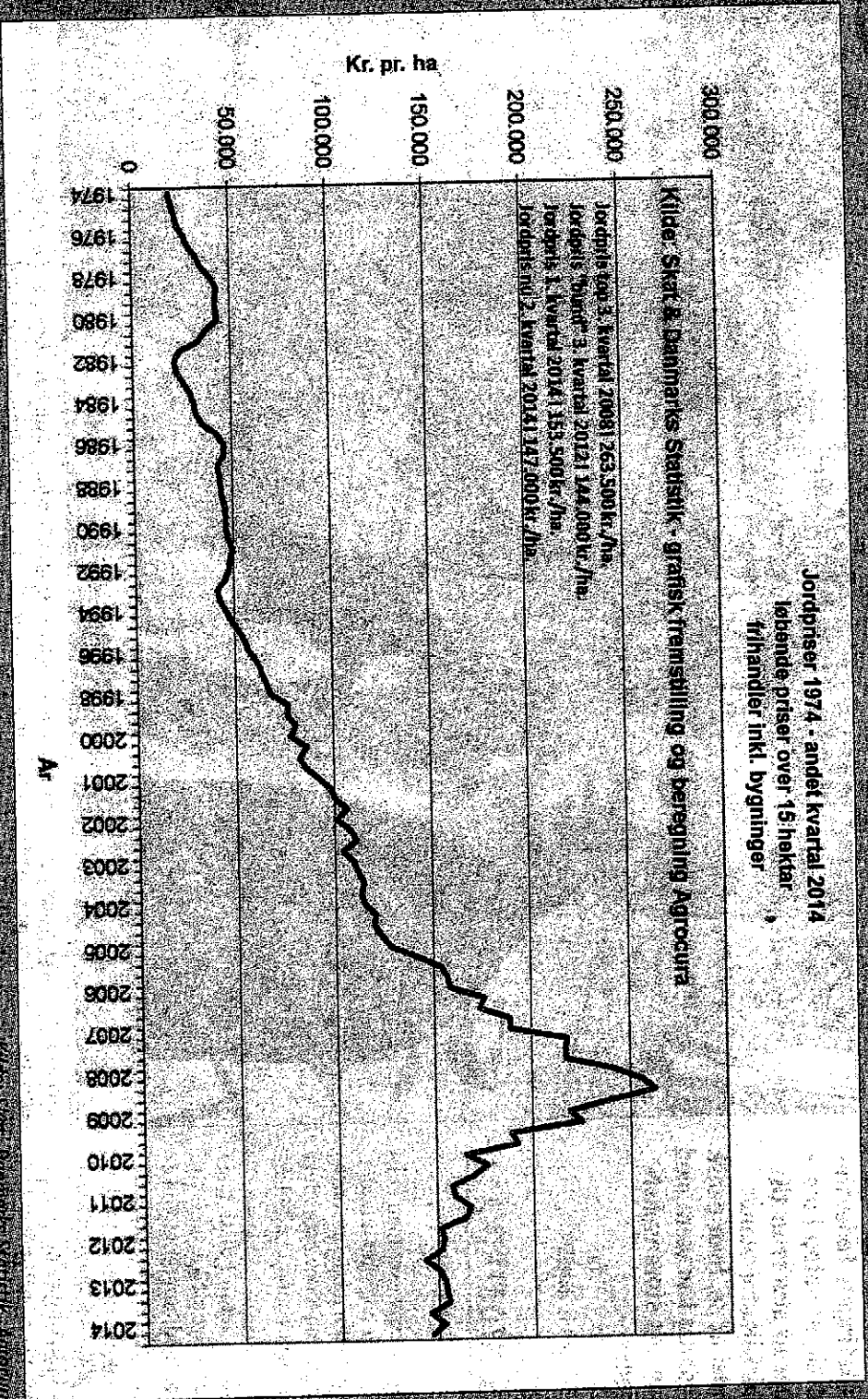
Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriser 1974 - andet kvartal 2014
 Løbende priser over 15 hektar
 Trilhandler inkl. bygninger

Kilde: Skat & Danmarks Statistik - grafisk fremstilling og beregning Agrocura

96 pct. af den samlede jord i Danmark er i private hænder

Kilde: Skat Danmarks Statistik Agrocura

Omkring 96 pct. af den samlede jord i Danmark er i private hænder. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.

Jordpriserne i Danmark er på vej op mod et niveau, som er på niveau med det finansielle niveau i Danmark. Dette betyder, at landbruget ikke har en krone at betale med, men et chef-konkurrent Agrocura.